

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
ȘCOALA DOCTORALĂ STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: [785.73:780.616.433]:781.6(043)

DJALILOVA NATALIA

**TRATAREA PIANULUI ÎN CICLUL DE TRIO-URI INSTRUMENTALE
INO ALE LUI
VLADIMIR ROTARU**

**653.01 – Muzicologie (creație)
Rezumatul tezei de doctor în arte
Doctorat profesional**

Chișinău, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Şcolii doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Conducător științific: Mironenco Elena, doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Componenta Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

1. Badrajan Svetlana, președinte, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

2. Bunea Diana, secretar științific, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

3. Mironenco Elena, conducător științific, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

4. Ghilaș Victor, referent oficial, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Republica Moldova.

5. Zinikevici Elena, referent oficial, doctor habilitat în studiul artelor, membru-corespondent al Academiei de Arte a Ucrainei, profesor universitar, Academia Națională de Muzică *P.I. Ceaikovski*, Kiev, Ucraina.

6. Tcacenco Victoria, referent oficial, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Susținerea va avea loc la data de 30 ianuarie 2024, ora 12.00, la ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Alexei Mateevici, 87, Blocul II, Sala 52).

Teza și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A), la biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Alexei Mateevici, 87, Sala de lectură), cât și pe paginile web www.anacec.md și <https://amtap.md>

Referatul a fost expediat la data 29 decembrie 2023.

Secretar științific al Comisiei de susținere a tezei:

Bunea Diana, dr., conf. univ. _____

Conducător științific:

Elena Mironenco, dr. hab., prof. univ. _____

Autor:

Natalia Djalilova _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Muzica de cameră este unul din cele importante domenii ale genurilor academice. În cadrul ansamblurilor instrumentale de cameră, un loc aparte îl ocupă triourile de pian ale unor compozitori din diferite epoci și culturi naționale. Ele se referă la muzica instrumentală de cameră academică, al cărei domeniu capătă în prezent o actualitate deosebită, din mai multe motive.

În primul rând, muzica instrumentală de cameră permite compozitorilor să realizeze idei artistice specifice, fapt dificil de realizat în cadrul genurilor monumentale destinate unor colective interpretative mari. În genurile instrumentale de cameră predomină emoțiile lirice, ce demonstrează nuanțe deosebit de fine în ce privește transmiterea trăirilor personale. Totodată, ele oferă fiecărui membru al ansamblului oportunitatea de a-și exprima propria individualitate interpretativă – fie în mod independent, fie interacționând cu câțiva parteneri. Actualitatea muzicii instrumentale de cameră este cu atât mai mare, cu cât aceasta este sporită, în același timp, și de creșterea numărului de noi formații de ansamblu, în procesul de dezvoltare al cărora apar tot mai mulți interpreți profesioniști virtuozii.

Compozitorii din acest domeniu de interpretare sunt atrași de posibilitățile largi de interacțiune și fuziune a timbrurilor unei mari varietăți de instrumente, iar muzicienii – de înaltul potențial de auto-exprimare, într-o comunitate unor membri cu drepturi egale în cadrul ansamblului. Istoria devenirii muzicii de cameră a acumulat un repertoriu bogat. În procesul de studiu al acestuia putem întrevădea clar schimbările care au avut loc în dezvoltarea artei muzicale, caracteristice unei anumite epoci în ansamblu. Trioul a devenit unul dintre cele mai populare genuri.

La confluența secolelor XX și XXI, din Republica Moldova s-a manifestat în special compozitorul Vladimir Alexandrovici Rotaru, creația căruia se situează în centrul studiului de față.

V. A. Rotaru (1937-2007) este un cunoscut compozitor, dirijor, profesor, laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova, Artist emerit al Republicii Moldova, profesor universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Creația sa descinde spre mijlocul secolului XX și se încheie la debutul secolului XXI.

În anii 1990, domeniul muzicii instrumentale de cameră a căpătat o importanță primordială pentru compozitor. Anume aceasta a constituit un adevărat laborator de creație, deschis pentru diverse experimente și noi idei componistice. Muzica instrumentală de cameră reprezintă partea principală a creației compozitorului V. Rotaru, în care se remarcă genul de trio.

În opusurile sale, V. Rotaru apare ca un inovator, care reflectă în lucrările sale tradițiile naționale prin prisma diversității stilistice a muzicii contemporane.

Din anii nouăzeci ai secolului XX și aproape până la sfârșitul vieții, autorul a creat un Ciclu din trei triouri sub denumirea generală *INO*. Abrevierea *INO* reprezintă literele inițiale ale numelor colegelor lui V. Rotaru de la departamentul de ansamblu cameral: Inna Saulova – vioară, Nadejda Kozlova – violoncel și Olga Iuhno – pian, care au fost primele interprete ale acestui ciclu. În acest caz, titlul indică bucuria unei ofrande, adusă cu tot respectul, celor trei colege ce activau cu el la aceeași catedră și care au colaborat cu V. Rotaru pe parcursul multor ani.

Obiectivul cercetării rezidă în analiza ciclului Trio *INO* de V. Rotaru, o lucrare de vârf din perioada târzie a creației compozitorului, despre care, până la acest moment, încă nu a fost scris un studiu amplu, complet în literatura muzicologică, din perspectiva relevării importanței partidei pianului în cadrul acestuia.

Unicitatea ciclului Trio *INO* constă în faptul că acesta reprezintă o varietate de gen cu totul nouă pentru muzica instrumentală de cameră din Moldova – un super-ciclu, al cărui specific este determinat, în primul rând, de idee a unui nou programatism. În al doilea rând, ciclul celor trei triouri este strâns legat printr-o singură linie dramaturgică, fapt ce deschide noi abordări pentru analiza sa muzicologică științifică.

Actualitatea acestui studiu este determinată și de sprijinul pe caracteristicile partidei pianului în acest ciclu. Întrucât autorul lucrării este pianist, a fost posibil să ne concentrăm asupra aspectelor interpretative întâlnite mai rar, practic nestudiate ale analizei, care prezintă interes nu numai pentru ciclul Trio *INO*, ci și pentru triourile cu pian în general.

Obiectul de studiu îl reprezintă muzica instrumentală de cameră contemporană în Republica Moldova la hotarul secolelor XX-XXI.

Scopul cercetării constă în faptul de a oferi un tablou integral asupra „super-ciclului” de Triouri *INO* de V. Rotaru, din punct de vedere al genului și al trăsăturilor dramaturgice, care servesc drept bază pentru relevarea importanței partidei pianului în cadrul acestuia.

Obiectivele cercetării:

1. a determina baza metodologică a acestei cercetări, sprijinindu-ne pe literatura muzicologică generală și specială, pe problematica istorică, teoretică, etnomuzicologică și interpretativă;

2. a identifica și a introduce în circuitul științific manuscrisele muzicale ale ciclului Trio *INO* de V. Rotaru;

3. a cerceta fiecare trio al ciclului din punctul de vedere al genului, stilului și caracteristicilor dramaturgice;

4. a dezvălui importanța partidei pianului în fiecare creație a ciclului;
5. a formula specificul interpretării în ansamblu.

Noutatea și originalitatea cercetării teoretice prezentate este determinată de faptul că în practica muzicologică națională a fost întreprinsă o nouă încercare de cercetare a „super-ciclului” triourilor cu pian ale compozitorului V. Rotaru, din perspectiva îmbinării abordărilor teoretică și interpretativă, subliniind în mod special importanța partidei pianului în cadrul ansamblurilor. În procesul de cercetare, pentru prima dată au fost introduse în circuitul interpretativ și muzicologic manuscrisele partiturilor triourilor, nedite anterior, descoperite de autorul tezei. După cum a arătat studiul literaturii de specialitate, problemele tratării interpretative ale ciclului Trio *INO* nu au fost abordate anterior din perspectivă muzicologică.

Rezultatul obținut a contribuit la **soluționarea problemei științifice importante**, ce constă în înlăturarea contradicției dintre valoarea artistică a ciclului Trio *INO* pentru pian, vioară și violoncel de V. Rotaru și lacuna muzicologică care s-a format din cauza studiului științific insuficient, din punctul de vedere al caracteristicilor genuistice, stilistice și interpretative.

Noutatea și originalitatea conceptului artistic constă în selectarea și conținutul programelor de concert, în care tratarea interpretativă originală a partidei pianului a făcut posibilă demonstrarea convingătoare a diversității stilistice și genuistice a tehnicilor componistice inovatoare și a procedeelelor clasice ale scriiturii componistice utilizate.

Baza metodologică reprezintă o sinteză a metodelor de cercetare generale și speciale. La metodele generale se referă analiza și sinteza, datorită cărora au fost relevate relațiile dintre partidele muzicale din cadrul ansamblului; inducția și deducția, datorită cărora au fost demonstrate caracteristicile tuturor ciclurilor Trio *INO*; metoda comparativă, care determină asemănările și deosebirile fiecărui Trio *INO* etc. La baza metodelor speciale se află cele mai importante metode tradiționale ale muzicologiei istorice și teoretice, și ale etnomuzicologiei. Metodele speciale includ de asemenea și metoda analizei interpretative, implementată, în același timp, în baza practicii pedagogice și a conversațiilor autorului lucrării cu primii interpreți ai ciclului Trio *INO* – N. Kozlova, O. Iuhno și I. Saulova. Totodată, am apelat și la metoda arhivistică.

Valoarea aplicativă a tezei. Materialele tezei pot fi utilizate în programele didactice la următoarele discipline: *Istoria muzicii naționale*, *Ansamblu cameral*, *Analiza lucrărilor muzicale*, *Istoria artei interpretative*, precum și în practica concertistică a profesorilor și studenților de la AMTAP, a elevilor de la liceele și colegiile de muzică.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza a fost realizată în cadrul școlii doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova, a

fost discutată la ședințele școlii doctorale a AMTAP și a fost recomandată spre susținere de către Comisia de îndrumare a doctorandei și de către Consiliul științific al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Partea practică a cercetării a fost prezentată în cadrul a trei evoluări concertistice în Republica Moldova și în străinătate:

1. *Muzică de cameră a compozitorilor din Europa, Turcia, Moldova, Rusia, în componente de cvartet și trio.* Sala de concerte a Facultății de Arte Plastice și Design a Universității de Stat Inonu (Malatya, Turcia). Concertul a avut loc la 18 aprilie 2017;
2. *Concert de muzică pentru copii, pentru cvartet de coarde și trio cu pian.* Sala de concerte a Facultății Conservatorului Universității de Stat Inonu (Malatya, Turcia). Concertul a avut loc la 7 martie 2018;
3. *Concert de cameră ce a inclus lucrări de V. Rotaru, W. A. Mozart și Komitas,* în componență de trio, Sala Mare a AMTAP (Chișinău, Republica Moldova). Concertul a avut loc la 4 februarie 2020.

Principalele rezultate ale cercetării teoretice sunt reflectate în 10 publicații, inclusiv 6 articole și 4 teze ale comunicărilor prezentate la conferințe științifice.

Lucrarea include o introducere, trei capitole, principalele concluzii și recomandări, 87 de pagini ale textului analitic, o bibliografie din 123 de surse, patru anexe, care includ manuscrisele autorului *INO-1* și *INO-2*, prima partitură a *INO-3* și lista de recitaluri ale autorului tezei, care au constituit partea artistică (practică) a proiectului.

CONȚINUTUL CERCETĂRII TEORETICE

În introducere este fundamentată actualitatea alegerii temei tezei, este determinat scopul și obiectivele, obiectul cercetării, gradul de originalitate și noutate al lucrării, este caracterizată baza metodologică, semnificația teoretică și practică, se conțin informații despre aprobarea rezultatelor cercetării.

Primul capitol – Particularitățile dramaturgice și interpretative ale Trioului *INO-1* al lui Vladimir Rotaru – constă din două paragrafe. În primul, intitulat **Specificul dramaturgiei muzicale în Trioul *INO-1***, autorul se concentrează asupra analizei și identificării trăsăturilor dramaturgice ale Trioului. V. Rotaru a dat dovadă de calități lirice subtile – nu este întâmplător faptul că în creațiile sale, imaginile romantice ocupă un loc important. În căutarea unui suport estetic, alături de direcția romantică, el apelează uneori la stilizarea muzicii baroc și clasice. Totuși, este evident că în individualitatea creatoare a compozitorului prevalează gândirea națională neaoșă.

Trio *INO-1* de Vladimir Rotaru a fost creat în 2003. Este compus în formă contrastantă ce constă din două secțiuni încadrate de un prolog și un epilog, fapt care introduce elemente de

repriză. Ca structură, forma Trioului *INO-I* se apropie de aranjamentele folclorice din două părți ale compozitorului, unde prima parte este lentă și posomorâtă, în spirit de doină, cea de-a doua este rapidă, în ritmuri de dans. Ca exemplu, să luăm *Doina nouă* pentru voce și orchestră simfonică de Eugeniu Coca, ce are o structură similară. În același timp, Trioul denotă asemănări cu doina și în ce privește melismatica, procedeul *tempo rubato* și principiul improvizației. Prima secțiune este scrisă în formă de variațiuni, constând dintr-o temă și două variațiuni. Trioul debutează cu un prolog la vioară solo (*Lento e molto rubato*). În general, în prolog compozitorul continuă tradiția monologurilor meditative lungi, inserând în materialul muzical elemente folclorice.

Conținutul muzicii primei secțiuni este unul filozofic, ce continuă în același caracter ca și prologul. Structura sa figurativă se apropie de genul de sarabandă, datorită tempoului *Lento*, măsurii de 3/4 și duratelor lungi, cum ar fi cele de pătrimi și doimi sau notele punctate. V. Rotaru, de regulă, îmbină în mod armonios noile tehnici componistice, de exemplu, absența măsurii, intervalele disonante, cromatizarea discursului muzical, cu mijloacele clasice tradiționale ale expresivității muzicale. Prima secțiune începe cu o introducere, ce creează un fundal figurativ, în care se formează ritmul și tempoul temelor și variațiunilor ulterioare, iar conținutul tragic-filozofic stabilit în prolog, se adâncește treptat.

Tema variațiunilor apare în partida viorii, repetând materialul intonațional al prologului și stabilind măsura de trei pătrimi. În expunerea temei din prima variațiune, autorul dezvoltă materialul muzical pe plan textural, intonațional și ritmic. În măsura 46, ce de-a doua variațiune este expusă în tonalitatea principală *la minor*, cu polifonie contrastantă în partida cordofonelor și figurații active ale pianului. Această variațiune se distinge printr-o transformare timbrală: autorul a plasat-o acum în registrul grav al violoncelului. Totodată, în partida viorii apare o nouă temă expresivă, formând o polifonie contrastantă cu tema principală a variațiunilor expusă la violoncel. Modificările în cadrul acesteia sunt asociate nu doar cu timbrul, ci și cu transformările texturale în partida pianului.

Cea de-a doua secțiune poate fi tratată ca un gen de dans rapid, cu un ritm plin de viață și turații armonice „abrupte”. Structura sa prezintă o formă tri-penta-partită cu repriză, în care repriza este variată. Prima secțiune etalează un caracter de meditație filozofică, iar caracterul celei de-a doua poate fi definit ca un dans rapid, galopant, cu nuanțe sinistre. Zona culminantă este prezentată prin două valuri care se îndreaptă fulgerător în sus și se întrerup brusc, spectaculos. Acest flux muzical în dezvoltare tumultoasă, în creștere dramatică, accede spre punctul culminant principal al mișcării. Aici se impun imagini negative, sugerate de numeroasele cromatisme și acorduri disonante la pian. Epilogul funebru din încheierea Trioului *INO-I*, repetă fără modificări materialul din prolog și readuce imaginea reflecțiilor filozofice asupra

tragismului vieții. El încheie acest Trio, fiind încărcat pe plan emoțional de un tragism ascuns. Materialul muzical al prologului și epilogului diferă doar prin ultimul interval în partida viorii, unde la început, *la* este sunetul inferior al cvintei (*la-mi*) iar la sfârșit, este cel superior (*re-la*).

În cel de-al doilea paragraf, **Principalele dificultăți de interpretare ale partidei pianului în Trio *INO-1*** este analizat în detaliu specificul lucrului în ansamblu și sunt oferite recomandări bazate pe experiența interpretativă obținută ca urmare a implementării părții practice a tezei. Analiza acestui Trio ne permite să **concluzionăm** că:

– compozitorul a abordat structura originală de formă monopartită contrastantă compusă, prima secțiune este interesantă prin cugetările filozofice în tradițiile monologurilor instrumentale meditative ale lui Dmitri Șostakovici, sprijinul pe trăsăturile intonaționale și modale caracteristice ale folclorului moldovenesc, caracterul variațional, melismatic și improvizatoric. Cea de-a doua secțiune este compusă în formă tri-penta-partită cu repriză variată; pe plan figurativ, acesta este apropiat genului de dans rapid, cu nuanțe macabre;

– dramaturgia acestuia de notă caracteristici aparte, care se manifestă printr-o transformare treptată: de la orientarea emoțională a imaginilor meditative și funebre la început, la cele dramatice și înfiorătoare, în secțiunea a doua;

– paleta de particularități interpretative a acestei lucrări presupune un nivel înalt al tehnicii de ansamblu pentru fiecare interpret, precum și abilitatea de a subordona capacitățile instrumentului său, dezvăluirii intenției autorului, care constă în concentrarea maximă a modulațiilor figurative, într-un spațiu temporal limitat al unei compoziții monopartite;

– funcția pianului în Trio *INO-1* poate fi definită ca una timbral-coloristică, reliefând sonoritatea viorii și violoncelului, apropiate pe plan timbral. Obținerea unei palete sonore policrome este facilitată de tehnicile profesionale de pedalizare;

– sarcina principală a pianistului în această lucrare din cadrul ciclului analizat este de a se concentra asupra integrității sunetului, ce se manifestă prin decalajul mare, pe plan timbral și de registru, a partidei pianului, care servește drept cadru pentru partidele corzilor, expuse în registrul median.

Capitolul doi – Caracteristici neofolcloristice ale stilului Trio *INO-2*. Lucrarea a fost creată în 2004, în baza materialului *Sonatei pentru vioară și pian*, scrisă de compozitor în 1993 și dedicată fiicei sale Elisabeta. Acest capitol este format din două paragrafe: primul, **Imagini folclorice în Trio *INO-2***, este dedicat analizei elementelor stilistice folclorice, în materialul muzical al Trioului *INO-2*. În cel de-al doilea paragraf, **Importanța partidei pianului în Trio *INO-2*** este studiat în detaliu rolul partidei pianului, importanța acesteia și modalitățile de depășire a dificultăților care apar în timpul lucrului în ansamblu. Analiza Trio *INO-2* a determinat expunerea următoarelor **concluzii**:

– Vladimir Rotaru este un reprezentant marcant al mișcării stilistice a neofolclorismului. Compozitorul însuși a vorbit foarte clar despre strânsele legături cu folclorul, în interviul cu E. Mironenco: „Tot ceea ce am scris, scriu și voi scrie este legat de intonația folclorică, cu imagini ale muzicii pe care am auzit-o încă din copilărie” [cit. după 21, p. 12]. În opinia noastră, V. Rotaru poate fi atribuit compozitorilor așa-numitei mișcări „Stravinsky-Bartók”;

– spre deosebire de Trio *INO-1*, care este monopartit, Trioul *INO-2* constă din două părți inegale ca dimensiuni: prima, care servește drept prolog, este intitulată *Recitativ*, cea de-a doua – *Allegro scherzando* – reprezintă centrul dramatic și dinamic al creației. Imaginea principală a acestei părți este un dans popular, al cărui ritm, potrivit autorului, este apropiat de dansurile bulgare rapide, în măsuri alternative;

– aspectul stilistic al neofolclorismului se bazează pe genurile de baladă, doină și pe intercalarea unor intonații de dans. Elemente de baladă și doină pot fi întrevăzute în melismatica caracteristică – apogiaturi și mordenți, agogică specifică. Natura improvizatorică a neofolclorismului se remarcă și în formulele ritmice contrastante, ce conțin accente și triolette. Libertatea ritmică se manifestă în primul rând prin absența măsurilor, caracteristică și compozițiilor contemporane avangardiste;

– materialul muzical al primei mișcări atrage imediat atenția prin absența barelor de măsură, trăsătură care apoi se extinde în ambele părți ale Trioului, subliniind dezvoltarea integrală a materialului muzical și abordarea novatoare a sistemului ritmic de către compozitor. Prima parte a Trioului, *Recitativ*, este scrisă într-o formă strofică dinamică integrală. Putem observa clar, că materialul sonor al fiecărei strofe ulterioare rezultă din cea precedentă. În același timp, acestea se amplifică ca dimensiune și factură, fiind completat cu noi formule ritmice. Prima parte este formată din cinci strofe, care se încheie cu un epilog bazat pe materialul strofei inițiale, fapt ce introduce un element de repriză și oferă dramaturgiei un caracter complet finalizat;

– cea de-a doua mișcare *allegro scherzando* prezintă un contrast puternic față de prima, întrucât aici are loc schimbarea tempoului și a sferei de gen. În fața noastră se desfășoară o scenă de dans popular. Forma de sonată a celei de-a doua mișcări contrastează cu forma dinamică integrală din primul compartiment. Totodată, există o legătură tematică între cele două părți ale Trioului, care se manifestă prin sprijinul pe intonații de secunde, ritmică improvizatorică cu apogiaturi, diverse accente, figuri ritmice punctate și sincope. În general, compozitorul păstrează stilistica neofolclorismului;

– autorul tratează pianul, în primul rând, ca pe un instrument de percuție care organizează ritmul, care servește drept temelie pentru stabilitatea texturii întregului ansamblu. Din punct de vedere pianistic, Trio *INO-2* este atât cel mai divers din punct de vedere tehnic, cât și cel mai dificil, pe planul interpretării în ansamblu, din întregul ciclu. În comparație cu alte triouri din

ciclu, partida pianului din Trio *INO-2* are o pondere specifică mai mare, care se exprimă prin virtuozitatea tehnică, o mare varietate de tehnici și *touche*-uri pianistice și prin variabilitatea exprimării agogice;

– în Trio *INO-2*, compozitorul demonstrează o adevărată măiestrie în ce privește echilibrarea relației sonore dintre partidele solo și cele acompaniatoare, în cadrul multi-timbral al ansamblului;

– principalele sarcini ale interpretării în cadrul unui ansamblu profesionist sunt sincronicitatea sonorității, caracterul omogen al articulațiilor, dinamica bine organizată și unitatea frazărilor, precum și coordonarea procedeele tehnice. Din punct de vedere interpretativ, acest Trio necesită maturitate muzicală, profesionalism instrumental și o muncă pregătitoare serioasă. Aici este necesar să subliniem încă o dată folosirea cu măiestrie de către compozitor a întregului potențial al pianului, care vorbește despre o cunoaștere profundă a naturii instrumentului, ce se manifestă în utilizarea maximă a culorii timbrale și în stăpânirea paletei de articulații pianistice.

Capitolul trei este intitulat **Caracteristicile stilistice și de interpretare ale Trio *INO-3* pentru pian, vioară și violoncel**. Fiind creat în 2006, această lucrare poate fi numită, pe bună dreptate, una concludivă în muzica instrumentală de cameră a lui V. Rotaru. Capitolul cuprinde două paragrafe. În primul, **Sinteza tradiției și inovației în Trio *INO-3*** este studiată îmbinarea armonioasă a tradiției neofolcloristice și a celei academice cu elemente ale scriiturii avangardiste, în care elementele stilistice folclorice se îmbină cu procedee specifice tehnicilor componistice contemporane. În cel de-al doilea paragraf, **Specificul mijloacelor expresive ale partidei pianului în Trio *INO-3***, o atenție deosebită este acordată nemijlocit tratării partidei pianului și caracteristicilor sale în Trio *INO-3*. Concluziile acestui capitol se rezumă la:

– structura Trio *INO-3* este un ciclu în trei părți cu o dramaturgie de tempo clasicistă: I. *Moderato*, II. *Lento e molto lamento*, III. *Allegro moderato*. Miezul emoțional al primei părți îl reprezintă elementele de gen pastoral. Este interesantă abordarea genului de sarabandă funebră, în partea de mijloc. Cea de-a treia parte este scrisă în tradiția canonică a finalelor festive de dans;

– structura modal-armonică a tuturor părților Trioului este determinată de motive caracteristice folclorului moldovenesc, cu treapta a doua urcată și coborâtă, cu treptele a patra și a șasea urcate, completate prin melismatică. Compozitorul se bazează aici pe formulele ritmice asimetrice complexe ale dansurilor rapide moldovenești, precum și pe metrul alternativ și schimbările accentelor, caracteristice dansurilor bulgare și găgăuze. Caracteristicile folclorului se manifestă în utilizarea frecventă a metodelor de dezvoltare variațională-variantică a tematismului;

– Trio *INO-3* se atribuie direcției neofolcloristice, ce îmbină tradițiile clasico-romantice cu elemente ale scriiturii avangardiste, ce se manifestă în polifonizarea inventivă în cadrul facturii ansamblului, cu transferurile verticale și diagonale ale timbrurilor;

– în Trio *INO-3*, pianul este tratat de autor ca un instrument de percucie și de organizare a ritmului, având un rol de organizator principal al tempoului și ritmului. Pentru pianist, în această lucrare, principalele dificultăți de interpretare se rezumă la: schimbarea activă a formulelor metrice 5/8, 4/8, 6/8 etc.; sarcina de a imita sonoritatea timbrală a țambalului, a cărei realizare precisă ne va permite să dezvăluim pe deplin aspectul național al compoziției; utilizarea unei game largi de varietăți ale *staccato*, atât scurte, cât și, respectiv, mai tăioase sau oarecum mai alungite, „rotunjite”. Gradările duratei sale contribuie la crearea imaginii muzicale corecte;

– în contextul imaginilor figurative de dans prezente în lucrarea Trio *INO-3*, rolul articulației capătă o semnificație specială pentru interpreți. V. Rotaru nu îngrădește voința creativă a muzicienilor și nu oferă instrucțiuni clare pianistului – ce durată specifică a unei articulații este necesară – bazându-se pe intuiția sa de interpret de ansamblu, care va determina decizia corectă. Aceasta este dictată de trăsăturile de articulare ale grupului de coarde, astfel încât singura soluție corectă este de a asculta cu atenție instrumentele cu coarde și de a încerca să le urmeze, apropiindu-se cât mai mult de articulațiile acestora;

– dispunând de partitura completă a creației, pianistul tinde, în mare măsură, să organizeze și să conducă mișcarea în cadrul ansamblului. Întrucât emiterea sunetului la corzi are loc ceva mai lent decât lovitura ciocănelului, la pian; natura sonorității pianului permite pianiștilor în multe cazuri să coordoneze tempoul și ritmul ansamblului.

PRINCIPALELE CONCLUZII

În procesul cercetării a fost soluționată problema științifică propusă spre cercetare, care constă în depășirea contradicției dintre valoarea artistică a super-ciclului *Trio INO* pentru pian, vioară și violoncel de V. Rotaru și lacuna muzicologică care s-a format din cauza studiul insuficient al acesteia, în muzicologia națională, din punct de vedere al genului, stilului și caracteristicilor interpretative. Materialele cercetării ne permit să formulăm următoarele concluzii.

1. Baza metodologică a tezei a fost stabilită ca rezultat al studierii unor lucrări științifice monumentale și cercetări din domeniul teoriei muzicii, semnate de autori precum L. Mazel, V. Holopova, E. Nazaikinski și alții. Cercul de cercetări istorice a inclus lucrările lui T. Gaidamovici, V. Axionov, E. Mironenco și I. Miliutina. În domeniul etnomuzicologiei, deosebit de importante au fost monografiile lui G. Golovinski și I. Zemțovski, precum și publicațiile lui B. Kotlearov. Cercetările lui I. Bialfi, K. Adjemov, iar din literatura națională,

cele a N. Kozlova și S. Țircunova, au fost dedicate dezvoltării istorice a genului de trio cu pian, precum și abilităților de interpretare în ansamblu.

2. În practica muzicologică a fost studiat și analizat pentru prima dată super-ciclul format din trei Triouri *INO* de V. Rotaru, din perspectiva îmbinării abordărilor teoretice și interpretative, subliniind în special importanța partidei pianului în aceste ansambluri. Au fost luate în considerare trăsăturile specifice de gen, dramaturgice și stilistice ale acestui super-ciclu. Dramaturgia ciclului se dezvoltă din spre dimensiuni mici, spre dimensiuni mari: *INO-1* este monopartit, *INO-2* – bipartit, *INO-3*, este format din 3 părți.

3. V. Rotaru este un continuator al liniei clasico-romantice în ce privește sinteza cu direcția stilistică a neofolclorismului. Specificul de gen al triourilor cu pian *INO* se bazează pe un tipul inovator al super-ciclului, determinată de conceptul noului programatism, precum și de caracterul unitar al liniei dramaturgice.

4. Drept dovadă a faptului că ciclul din trei triouri *INO-1*, *INO-2*, *INO-3* reprezintă o nouă varietate de gen a super-ciclului, putem considera prezența următorilor factori, cu caracter unificator:

a) pilonul dramaturgic cu rol de liant, constă în faptul că finalele fiecărui trio denotă o orientare emoțională – de la epilogul funebru-filozofic din Trio *INO-1* până la finalul dansant în spirit folcloric din Trio *INO-2*, și până la tradiționala încheiere festivă din Trio *INO-3* și a întregului super-ciclu *INO* în general. Astfel, ideea strategică a dramaturgiei super-ciclului poate fi tratată ca o mișcare din spre obscuritatea relativă din Trio *INO-1* până la lumina absolută, în finalul din Trio *INO-3*;

b) factorul dezvoltării tonal-modale: pe baza analizei sferei tonal-modale, imaginile optimiste pozitive își găsesc suportul principal în *Re major*, care este tonalitatea centrală a finalelor *INO-2* și *INO-3*. În același timp, imaginile de doliu sau dramatice sunt asociate cu tonalitatea omonimă *re minor*. Tot în *re minor* sunt scrise secțiunea centrală din Trio *INO-1* și o serie de episoade din Trio *INO-2*. Putem observa, de asemenea, comunitatea sferei tonal-modale în ce privește abordarea unor tonalități fără semne la cheie – *la minor*, cu care începe și se încheie primul Trio, și *Do major*, în care este scrisă prima parte a celui de-al treilea Trio;

c) factorul legăturilor stilistice neofolcloristice, care sunt prezente în toate cele trei triouri, fiind cel mai bine pronunțate în materialul Trioului *INO-3*. În Triourile *INO-1* și *INO-2* se regăsesc mai mult tradițiile stilistice universale clasic-romantice cu elemente de scriere avangardistă.

5. Tratarea partidei pianului în fiecare ciclu Trio *INO*, denotă particularități specifice:

a) factura acordică din Trio *INO-1* comportă mai multe funcții fiind, simultan, atât o componentă armonică, cât și una metro-ritmică. Prin intermediul acesteia, autorul realizează și o

gamă semnificativă de vibrații dinamice. Suportul acordic ritmic sincopat al grupului cordofonelor îi permite să propună soluții nestandardizate atât în ceea ce privește compoziția în general, cât și stabilitatea mișcării ansamblului în special. Va fi nevoie de o măiestrie pianistică deosebită pentru a transmite efectele coloristice subtile în care abundă Trio *INO-1*: nuanțe de emiterie a sunetului și ale dinamicii sunetului, agogică rafinată;

b) ciclul Trio *INO-2* se caracterizează printr-o varietate mai mare a tehnicilor pianistice. Pe lângă factura acordică, pe care compozitorul o folosește pe larg în toate Triourile, aici putem găsi episoade în care este folosită tehnica măruntă a degetelor, care prezintă o anumită dificultate în tempoul rapid *Presto possibile*, marcat de autor pentru una dintre secțiunile mișcării a doua. Totodată, sarcina devine mai dificilă din cauza coordonării ambelor mâini, în care sunt expuse vocile melodice independente ale canonului, ce debutează în partidele instrumentelor cu coarde. Aici, articularea deosebit de clară a degetelor devine extrem de importantă, deoarece în partidele coardelor, acest canon este executat prin articulația *detache*, iar pianistul trebuie să găsească o articulație potrivită acesteia, la pian;

c) Trioul *INO-3* este cel mai mult marcat de caracterul de percuție și de un număr mai mare de imitații sonore. Prima și cea de-a treia părți, conțin numeroase secvențe cu acompaniament de „taraf”, prin urmare, sarcina principală a pianistului este coordonarea ritmică a membrilor ansamblului. O sarcină dificilă este de a conferi pianului o sonoritate cât mai apropiată de timbrul țambalului, pe care compozitorul îl imită reușit, cu ajutorul unei texturi transparente.

În general, V. Rotaru, la fel ca mulți compozitori ai secolelor XX-XXI, tratează pianul ca pe un instrument de percuție și de organizare ritmică, însă prin aceasta nu se epuizează utilizarea potențialului instrumentului. Compozitorul folosește cu măiestrie potențialul sonor al pianului în episoadele de cantilenă, precum și lărgimea registrelor sale, în scopul varierii timbrale a sonorității.

6. Ciclul Trio *INO* se distinge prin diversitatea tehnicilor de pedalizare. În Trioul *INO-1*, de exemplu, se folosește tehnica *fp* executat pe pedală, folosită pe larg de compozitori în repertoriul pentru pian solo, dar mai puțin cunoscută în repertoriul de cameră. În același Trio, timbrul pedalei stângi creează o aură coloristică unică, la începutul primei mișcări. Compozitorul, nefiind pianist, dă dovadă de o stăpânire atât de completă a specificului pianului, încât sugerează chiar să se folosească pedala de mijloc, scriind durate lungi, pe parcursul mai multor măsuri și, de asemenea, folosind-o pentru a îmbina acordurile. În Trio *INO-2*, gradările largi ale adâncimii și duratei apăsării pedalei drepte, determină acuratețea imaginii artistice, dezvoltându-se atât în *legato* lung, melodos, cât și în accentele seci, ascuțite ce contrastează cu acesta. În ultimul Trio al ciclului, *INO-3*, pedala este folosită în sensul său cel mai direct –

pentru a adăuga profunzime registrului grav; rolul său fiind foarte important și în cea de-a doua mișcare lentă, în care sunetul lung, de pedală, al acordurilor asigură dezvoltarea continuă, neîntreruptă a frazelor muzicale extinse.

7. Flexibilitatea articulațiilor pianistice și expresivitatea „vorbirii” muzicale a pianului au contribuit la conferirea unui caracter contrastant muzicii întregului ciclu, la extinderea amplitudinii imaginilor, de la filozofic și tragic în primul Trio, la dansurile populare festive, în cel de-al treilea. Este necesar să remarcăm laconismul mijloacelor expresive, trăsătură caracteristică stilului compozitorului – fără a implica resurse importante ale tehnicii de virtuozitate, el soluționează cu măiestrie sarcinile atribuite pianistului, care sunt complet diferite, pentru fiecare lucrare a ciclului.

8. Au fost introduse în circuitul științific manuscrisele muzicale găsite de autorul tezei, ce completează catalogul muzical al lucrărilor autohtone de muzică instrumentală de cameră. Datorită acestui fapt, a fost completat repertoriul de concert al interpreților contemporani, fiind extinsă semnificativ și arhiva muzicală a compozitorului. Descoperirea manuscriselor ciclului Trio *INO* și analiza multidimensională propusă va contribui la continuarea practicii concertistice și pedagogice de succes a acestor creații contemporane de înalt profesionalism, scrise de Vladimir Rotaru.

Recomandări:

1. A continua studiul muzicologic al super-ciclului Trio *INO* de V. Rotaru.
2. A monitoriza premierele noilor lucrări instrumentale de cameră ale compozitorilor autohtoni scrise în genul de trio cu pian.
3. A utiliza rezultatele cercetării științifice în programele de studiu ale instituțiilor superioare și medii de învățământ muzical.
4. A publica super-ciclul Trio *INO* de V. Rotaru, pentru o implementare mai activă în practica concertistică și pedagogică, în clasa de ansamblu cameral.
5. A crea un fond complet de înregistrări video și audio ale lucrărilor instrumentale camerale de V. Rotaru, la compania *Teleradio-Moldova* și la AMTAP.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

În limba rusă:

1. АДЖЕМОВ, К. Камерный ансамбль. Педагогика и исполнительство. Москва: Музыка, 1979. 168 с.
2. АКСЕНОВ, В. Связь музыкального фольклора и композиторского творчества (теоретический аспект). В: Молдавский музыкальный фольклор и его претворение в композиторском творчестве. Кишинев: Штиинца, 1990, с. 136–158. ISBN 5-376-00739-1
3. БОБРОВСКИЙ, В. Камерные инструментальные ансамбли Д. Шостаковича. Москва: Советский композитор, 1961. 257 с.
4. БЯЛЫЙ, И. Из истории фортепианного трио: Генезис и становление жанра. Москва: Музыка, 1989. 92 с. ISBN 5-7140-0109-5.
5. ГАЙДАМОВИЧ, Т. Русское фортепианное трио: История жанра. Вопросы интерпретации. Москва: Музыка. 2005. 264 с. ISBN: 5-7140-0571-6.
6. ГОЛУБОВСКАЯ, Н. Об искусстве фортепианной игры. Москва: Музыка, 1987. 241 с.
7. ГОТЛИБ, А. Искусство ансамбля. В: Советская музыка. (№2), Москва: Композитор, 1967, с. 49–51.
8. ГРИГОРЬЕВА, Г. Музыкальные формы XX века. Курс «Анализ музыкальных произведений», учеб. пособие для студентов вузов. Москва: ВЛАДОС, 2004. 175 с. ISBN 5-691-01205-3.
9. ЗЕМЦОВСКИЙ, И. Фольклор и композитор В: Музыка и современность, сборник статей, вып. 7. Москва: „Музыка“, 1971, с. 212-220.
10. КОГАН, Г. Работа пианиста. Москва: Музыка, 1979. 189 с.
11. КОЗЛОВА, Н., ЦИРКУНОВА, С. Камерно-ансамблевая музыка в Республике Молдова: вопросы теории, истории и методики преподавания. Chişinău: Pontos, 2014 (SEASM). ISBN 978-9975-51-529-0.
12. КОРЫХАЛОВА, Н. Увидеть в нотном тексте: о некоторых проблемах, с которыми сталкиваются пианисты (и не только они). Санкт-Петербург: Композитор, 2008. 256 с. ISBN 978-5-7379-0411-1.
13. КОТЛЯРОВ Б. Молдавские лэутары и их искусство. Москва: Советский композитор, 1989. 94
14. КОЧАРОВА, Г. Стилиевой аспект взаимосвязи фольклора и композиторского творчества. В: Фольклор и композиторское творчество в Молдавии. Кишинев: Штиинца, 1986, с. 8-16.
15. КУСТОВ, М. Ю. Фортепианные камерно-инструментальные ансамбли Д. Шостаковича: концептуальный аспект и проблемы интерпретации. Саратов: Слово, 1996. 69 с. ISBN 5-85571-106-4.
16. КЮРЕГЯН, Т. С. Форма в музыке XVII—XX веков. Москва: ТЦ «Сфера», 1998. 344 с. ISBN 5-89144-068-7.
17. ЛИБЕРМАН, Е. Я. Работа над фортепианной техникой. Москва: «Классика-XXI», 2003. 148 с. ISBN 5-89817-060-X.
18. МАЗЕЛЬ, Л. Строение музыкальных произведений. Москва: Музыка, 1986. 528 с.
19. МАЛИНКОВСКАЯ, А. Фортепианно-исполнительское интонирование. Исторические очерки. Москва: Юрайт, 2017. 191 с. ISBN 978-5-534-05069-1.
20. МИЛЮТИНА, И. Камерно-инструментальное творчество: к вопросу о национальном стиле. В: Музыкальная культура Молдавской ССР, с. 190–212. Сост. Е. Клетинич. Москва: Музыка, 1978. 287 с.
21. МИРОНЕНКО, Е. Композитор Владимир Ротару. Chişinău: Tipografia. Centrală, 2000. ISBN 9975-78-061-10.

22. МИРОНЕНКО, Е. Композиторское творчество в Республике Молдова на рубеже XX-XXI веков (инструментальные жанры, музыкальный театр); отв. ред.: Галина Кочарова. Кишинэу: Primeх-Сom, 2014. ISBN 979-0-3480-0189-0
23. НАЗАЙКИНСКИЙ, Е. В. Стиль и жанр в музыке: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, Москва. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 248 с. ISBN 5-691-01045-X.
24. НЕЙГАУЗ, Г. Об искусстве фортепианной игры. Москва: Музыка, 1982. 304 с.
25. РАБИНОВИЧ, Д. Исполнитель и стиль. Москва: Классика-XXI, 2008. 208с. ISBN 978-5-89817-256-5.
26. РУБИНШТЕЙН, А. Избранные письма. Под общей редакцией Л. Баренбойма. Москва: Музгиз, 1954. 102 с.
27. САВШИНСКИЙ, С. Режим и гигиена работы пианиста. Москва: Планета музыки, 2021. 124 с. ISBN 978-5-8114-4071-9.
28. СВЕТОЗАРОВА Н., КРЕМЕНШТЕЙН Б. Педализация в процессе обучения игре на фортепиано. Москва: «Классика – XXI», 2002. 136 с. ISBN 978-5-89817-465-1.
29. СКРЕБКОВ, С. Художественные принципы музыкальных стилей. Москва: Издательство «Лань», 2016. 448 с. ISBN 978-5-8114-2144-2.
30. СТОЯНОВ, П. Молдавский мелос и проблемы музыкального ритма. Кишинев: Штиинца, 1985. 168 с.
31. ФЕЙНБЕРГ, С. Пианизм как искусство. Москва: Планета музыки, 2022 г. 560 с. ISBN 978-5-507-44128-0.
32. ФЛОРЯ, Э. Музыка народных танцев Молдавии. Кишинев: Штиинца, 1983. 136 с.
33. ХОЛОПОВА, В. Формы музыкальных произведений. 2-е изд., испр. СПб.: Издательство «Лань», 2001. 496 с. ISBN 5-8114-0392-5.
34. ХОЛОПОВА, В. Фактура. Москва: Музыка, 1979. 88 с.
35. ХОЛОПОВ Ю. Введение в музыкальную форму. Москва: издательство МГК им. П. И. Чайковского, 2008. 519 с. ISBN 975-5-89598-212-9.

În limba română:

36. Arta muzicală din Republica Moldova: Istorie și modernitate. Ghilaș V., Chiseliță V, Galaicu V. [et al.]; col. red.: Violina Galaicu; Academia de Științe a Moldovei, Institutul Patrimoniul Cultural, Centrul Studiul Artelor. Ch.: Grafema Libris, 2009. 952 p. ISBN 978-9975-52-046-1.
37. AXIONOV, V. Exponentul folcloric în spectrul stilistic al muzicii instrumentale a compozitorilor din Moldova (istoria în optica contemporaneității). In: Cercetări de muzicologie. Chișinău: Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova, 1998, pp. 73-87.
38. AXIONOV, V. Tendințe stilistice în creația componistică din Republica Moldova (muzica instrumentală). Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. 216 p. ISBN 978-9975-60-012-5
39. COCEAROVA, G., MELNIC V. Armonia. Vol. 2. Istoria armoniei. Chișinău: Museum, 2003. 344 p. ISBN 9975-906-80-X.
40. GHILAȘ, V. Muzica etnică: tradiție și valoare. Chișinău: Grafema Libris, 2007. 296 p. ISBN 978-9975-9864-9-6.
41. LAPICUS, A. Psihologia interpretării camerale: identificarea problemei. In: Anuar științific: muzică, teatru, arte plastice, 2013. Chișinău: Grafema Libris, 2013, nr. 2 (19), pp. 28-31. ISBN 978-9975-9886-3-6.

În limba engleză:

42. GIESEKING, W., LEIMER, K. Piano Technique. Dover Publications, 1972. 140 p.

**PROGRAMELE RECITALURILOR AUTORULUI TEZEI
(COMPONENTA PRACTICĂ A TEZEI)
PROGRAMUL DE CONCERT NR. 1**

**Concert de muzică de cameră, Universitatea de Stat Inonu, orașul Malatya, Turcia Sala de
concerte a Conservatorului de Stat
18. 04. 2017.**

În program:

1. D. Gagauz. *Trio de pian "Oglan"*
 2. I. Dunayevski. *Valsul lunii*
 3. F. Schubert. *Serenada*
 4. E. Elgar. *Salut d'amour*
 5. A. Piazzolla. *Primăvara*
 6. Melodie populară turcă *Hicas mandira*
 7. J. Brahms. *Dans ungar nr. 4*
- Componenta cvartetului: Djalilova Natalia (pian)
Fedorean Daniel (vioară)
Costicova Natalia (violoncel 1)
Trohin Gheorghii (violoncelul 2)
- Componenta trioului: Djalilova Natalia (pian)
Fedorean Daniel (vioară)
Costicova Natalia (violoncel)

PROGRAMUL DE CONCERT NR. 2

**Concert de muzică de cameră
Universitatea de Stat Inonu, orașul Malatya, Turcia Sala de concerte a Facultății Arte
Plastice și Design
07.03.2018.**

În program:

1. P. Ilin. *Scrânciobul*
 2. N. Niyazi. *Cântec de leagăn*
 3. O. Gordeli. *Dans georgian*
 4. G. Golterman. *Studiu-capriciu*
 5. K. Karaev. *Meditație*
 6. N. Rakov. *Plimbare*
 7. A. Ghedike. *Vals lent*
 8. D. Șostakovici. *Gavotă*
 9. P. Ceaikovski. *Barcarola*
 10. G. Bononcini. *Rondo*
 11. J. S. Bach. *Gavotă*
 12. A. Yanșinov. *Concertino*
 13. F. Kreisler. *Mic marș vienez*
 14. J. Benda. *Grave*
 15. J. Brahms. *Dans ungar nr. 6 Dis-Dur*
- Componenta cvartetului: Djalilova Natalia (pian)
Fedorean Daniel (vioară)
Costicova Natalia (violoncel 1)
Trohin Gheorghii (violoncelul 2)
- Componenta trioului: Djalilova Natalia (pian)
Fedorean Daniel (vioară)
Costicova Natalia (violoncel)

PROGRAMUL DE CONCERT NR. 3

**Concert de muzică de cameră
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice Sala mare, blocul 2, Chișinău, Republica Moldova**

4. 02. 2020.

Creații de compozitori autohtoni și străini pentru trio.

În program:

1. W. A. Mozart. *Trio pentru pian, vioară și violoncel KV564 n.8, G-dur*
2. V. Rotaru. *Ciclu triourilor INO pentru pian, vioară și violoncel*
3. Komitas. *Scherzo pentru pian, vioară și violoncel (arr. G. Arakelyan)*

Componența trioului:

Natalia Djalilova (pian)

Jerega Angela (vioară)

Morarenko Larisa (violoncel)

LISTA PUBLICAȚILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

2. ARTICOLE ÎN REVISTE ȘTIINȚIFICE

2.2. în ediții științifice de peste hotare:

1. **Djalilova, N.** The moldavian composer V. Rotaru and his chamber-instrumental work. [online] In: *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(1), pp. 41-51, 2019. DOI: 10.22252/ijca.588479 DergiPark (accesat 21 octombrie 2020). Disponibil: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijca/issue/47027/588479>

2. **Djalilova, N.** The neo-folklore style in a Rotaru's trio for violin, piano and cello "INO-2". [online] In: *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(2), pp. 85-91, 2019. DOI: 10.22252/ijca.656283 DergiPark (accesat 23 decembrie 2019). Disponibil: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijca/issue/51102/656283>

2.3. în reviste incluse în Registrul național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei:

3. **Джалилова, Н.** Партита № 2 с-молл И. С. Баха в исполнении выдающихся пианистов Г. Гульда, М. Аргерих и Г. Соколова. In: *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE: istorie, teorie, practică. Categoria C. Nr.1 (32)*, 2018, pp. 69-77.

4. **Джалилова, Н.** Стилиевые и исполнительские особенности Трио *INO-3* для фортепиано, скрипки и виолончели В. Ротару. In: *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE: istorie, teorie, practică. Categoria B. Nr.2 (37)*, 2020, pp.79-84.

5. **Джалилова, Н.** Значение фортепианной партии в цикле инструментальных Трио *ИНО* В. Ротару. In: *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE: istorie, teorie, practică. Categoria B. Nr.2 (43)*, 2022, pp. 83-88. Chișinău: Notograf prim, 2022. 155 c. ISSN 2345-1408, E-ISSN 2345-1831.

3. ARTICOLE ÎN CULEGERI ȘTIINȚIFICE

3.2. culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale:

6. **Джалилова, Н.** Драматургические и исполнительские особенности Трио «ИНО-1» Владимира Ротару. [online] In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine, conferință științifică internațională, ediția a IV-a Iași – Chișinău, 28-29 septembrie 2021, Suplimental revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, editor șef Nicoleta Vornicu)*, editor Liliana Condraticova, Chișinău, 2021, pp. 277-290. [accesat 12.04.22]. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Patrimoniul_cultural_ieri_ed.%2B4_28-29.09.2021_Condraticova.pdf

4. MATERIALE/REZUMATE LA FORURILE ȘTIINȚIFICE

4.2. Conferințe internaționale în Republica Moldova:

1. **Джалилова Н.** Стилиевые особенности Трио *I.N.O.3* для скрипки, фортепиано и виолончели В. Ротару. In: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională. Ediția a treia, dedicată memoriei muzicologului Vladimir Axionov. (26 septembrie 2017). Tezele comunicărilor. Chișinău: Valinex SRL, 2017, pp. 68-69. ISBN 978- 9975-3126-7-7.

2. **Джалилова Н.** Партита № 2 с-moll И. С. Баха в исполнении выдающихся пианистов Г. Гульда, М. Аргерих и Г. Соколова. In: Conferința științifică internațională «Învățământul artistic – dimensiuni culturale», (20 aprilie 2018). Tezele lucrărilor, pp. 24-25. Col. red. T. Comendant. Chișinău: Academia de muzică, teatru, arte plastice, 2018. 74 c. ISBN 978-995-84-061-3.

3. **Джалилова Н.** Особенности исполнения фортепианной партии в трио *I.N.O.2* Владимира Ротару. In: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională, Ediția a IV-a. Chișinău (25 septembrie 2018). Tezele comunicărilor. Chișinău: Valinex SRL, 2018, pp. 83-84. ISBN 978- 9975-3119-1-5.

4. **Джалилова Н.** Стилиевые и драматургические особенности трио *IHO-1* Владимира Ротару. In: *Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională, Ediția a V-a.* Chișinău (24 septembrie 2019). Tezele comunicărilor. Chișinău: Valinex SRL, 2019, pp. 44-45. ISBN 978-9975-68-377-7

ADNOTARE

Djalilova Natalia. Tratarea partidei pianului în ciclul Trio-uri instrumentale INO de Vladimir Rotaru. Teză de Doctor în arte, specialitatea 653.01 – Muzicologie (creație), Chișinău, 2023.

Structura tezei. Lucrarea conține adnotări în trei limbi – rusă, română și engleză, introducere, trei capitole, principalele concluzii și recomandări, 86 de pagini ale textului analitic, bibliografie din 123 de surse, patru anexe.

Cuvinte cheie: Vladimir Rotaru, ansamblu instrumental de cameră, trio, pian, partida pianului, neofolclorism, tratare interpretativă.

Domeniu de studiu: muzica instrumentală contemporană de cameră din Republica Moldova la confluența secolelor XX-XXI.

Scopul tezei: a oferi o prezentare integrală asupra „super-ciclului” Trio *INO* de V. Rotaru, din punctul de vedere al genului și al trăsăturilor dramaturgiei, care servesc drept bază pentru relevarea importanței partidei pianului în ciclul dat.

Obiective: a stabili baza metodologică a studiului, în temeiul literaturii muzicologice generale și speciale; a identifica și a introduce în circuitul științific manuscritele muzicale ale ciclului Trio *INO* de V. Rotaru; a cerceta fiecare Trio ce formează ciclul *INO*, din perspectiva particularităților de gen, stil și ale dramaturgiei; a releva importanța partidei pianului în fiecare creație din cadrul ciclului; a formula specificul interpretării în ansamblu.

Noutatea și originalitatea științifică și practică a cercetării se datorează faptului că în practica muzicologică autohtonă are loc o nouă tentativă de a studia „super-ciclul” triourilor cu pian ale compozitorului V. Rotaru, în ceea ce privește îmbinarea abordărilor teoretică și interpretativă, subliniind în special importanța partidei pianului în cadrul ansamblurilor. Rezultatele obținute contribuie la soluționarea unei **probleme științifice** importante, care constă în înlăturarea contradicției dintre valoarea artistică a ciclului Trio *INO* pentru pian, vioară și violoncel de V. Rotaru și lacuna muzicologică care s-a format din cauza studiului insuficient al acestora în știința autohtonă, din perspectiva genului, stilului și a caracteristicilor interpretative.

Noutatea conceptului artistic se exprimă în alegerea și conținutul programelor de concert, în care interpretarea originală a piesei de pian de către autorul disertației a făcut posibilă demonstrarea convingătoare a diversității stilistice și de gen a tehnicilor inovatoare și tehnici clasice de scriere compozițională utilizate.

Semnificația practică a cercetării. În procesul de studiu au fost introduse pentru prima dată în circuitul interpretativ și științific manuscritele versiunilor pentru pian ale Trio *INO*, descoperite de autorul tezei. Materialele cercetării pot fi utilizate în programele didactice la următoarele discipline: *Istoria muzicii naționale*, *Ansamblu de cameră*, *Analiza lucrărilor muzicale*, *Istoria artei interpretative*, precum și în practica concertistică a profesorilor și studenților AMTAP, la licee și colegii de muzică.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctorat a fost discutată în cadrul ședințelor comisiei de îndrumare din cadrul Școlii doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Rezultatele științifice au fost reflectate în cadrul prezentărilor la conferințe științifice naționale și internaționale, în perioada anilor 2017-2022; în cadrul a șase articole științifice și patru teze publicate; a trei recitaluri și în diverse activități concertistice desfășurate în Republica Moldova și în străinătate.

АННОТАЦИЯ

Джалилова Наталья. Трактовка фортепианной партии в цикле инструментальных Трио *INO* Владимира Ротару. Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии, по специальности 653.01 – Музыкаведение, Кишинев, 2023.

Структура диссертации следующая: аннотации на трех языках – русском, румынском и английском, введение, три главы, основные выводы и рекомендации, 86 страниц аналитического текста, библиография из 123-х источников, четыре приложения.

Ключевые слова: Владимир Ротару, камерно-инструментальный ансамбль, трио, фортепиано, фортепианная партия, неофольклоризм, интерпретация.

Область исследования: современная камерно-инструментальная музыка в Республике Молдова рубежа XX-XXI веков.

Цель диссертации: дать целостное представление о «сверхцикле» Трио *INO* В. Ротару, с точки зрения жанровых и драматургических особенностей, которые служат основанием для выявления значения фортепианной партии в цикле Трио *INO*.

Задачи: определить методологическую базу данного исследования, опираясь на общую и специальную музыковедческую литературу; найти и ввести в научный обиход нотные рукописи цикла Трио *INO* В. А. Ротару; рассмотреть каждое Трио цикла *INO* с точки зрения жанровых, стилевых и драматургических особенностей; выявить значение фортепианной партии в каждом сочинении цикла; сформулировать специфику ансамблевого исполнительства.

Научно-практическая новизна и оригинальность исследования обусловлена тем, что в отечественной музыковедческой практике предпринимается новая попытка исследования «сверхцикла» фортепианных трио композитора В. Ротару в плане сочетания теоретического и исполнительского подходов, особо акцентируя при этом значение фортепианной партии в ансамблях. Полученный результат, способствующий решению важной **научной проблемы**, состоящей в разрешении противоречия между художественной ценностью данного цикла Трио *INO* для фортепиано, скрипки и виолончели В. Ротару и той музыковедческой лакуной, которая образовалась от его недостаточной изученности в отечественном музыкознании с точки зрения жанровых, стилевых и исполнительских особенностей.

Новизна художественной концепции выражается в выборе и содержании концертных программ, в которых оригинальная исполнительская трактовка фортепианной партии автором диссертации позволила убедительно показать стилевое и жанровое разнообразие применяемых новаторских техник и классических приемов композиторского письма.

Практическая значимость исследования. В процессе изучения впервые введены в исполнительский и исследовательский обиход неизданные и обнаруженные автором диссертации рукописные клавиры трио. Материалы диссертации могут быть использованы в учебных программах по следующим дисциплинам: *История национальной музыки, Камерный ансамбль, Анализ музыкальных произведений, История исполнительского искусства*, а также в концертной исполнительской практике преподавателей и студентов АМГИИ, музыкальных лицеев и колледжей.

Апробирование результатов работы. Докторская диссертация обсуждалась на заседаниях руководящей комиссии в рамках Школы доктората Искусствоведения и культурологии Академии музыки, театра и изобразительных искусств. Научные результаты были отражены в рамках выступлений на республиканских и международных научных конференциях в период 2017-2022 гг.; шести научных статьях, четырех тезисах; трех концертных выступлениях, исполнительской деятельности в Республике Молдова и за рубежом.

ANNOTATION

Djalilova Natalia. Interpretation of the piano part in the cycle of instrumental *INO* Trio by Vladimir Rotaru. Dissertation for the degree of Doctor of Art Criticism and Cultural Studies, specialty 653.01 – Musicology, Chisinau, 2023.

The dissertation structure is as follows: abstracts in three languages - Russian, Romanian, and English, introduction, three chapters, main conclusions and recommendations, 86 pages of analytical text, bibliography of 123 sources, four appendices.

Keywords: Vladimir Rotaru, chamber instrumental ensemble, trio, piano, piano part, neo-folklorism, interpretation.

Area of research: contemporary chamber instrumental music in the Republic of Moldova at the turn of the 20th-21st centuries.

The dissertation purpose: to give a holistic understanding of the “supercycle” of the *INO* Trio by V. Rotaru, from the point of view of genre and dramatic features that serve as the basis for identifying the meaning of the piano part in the *INO* Trio cycle.

Tasks: determine the methodological basis of this study, relying on general and special musicological literature; consider each Trio of the *INO* cycle from the point of view of genre, style and dramatic features; identify the meaning of the piano part in each composition of the cycle; formulate the specifics of ensemble performance; find and introduce into scientific use the musical manuscripts of the *INO* Trio cycle by V. A. Rotaru.

The scientific and practical novelty and originality of the research is due to the fact that in domestic musicological practice a new attempt is being made to study the “supercycle” of piano trios by composer V. Rotaru in terms of combining theoretical and performing approaches, especially emphasizing the importance of the piano part in ensembles. The obtained result contributes to the solution of an important **scientific problem**, which consists in resolving the contradiction between the artistic value of this cycle of the *INO* Trio for piano, violin and violoncello by V. Rotaru and the musicological gap that was formed from its insufficient study in domestic musicology from the point of view of genre, style and performance characteristics.

The novelty of the artistic concept is expressed in the choice and content of the concert programs, in which the original performance interpretation of the piano part by the author of the dissertation made it possible to convincingly demonstrate the stylistic and genre diversity of the innovative techniques and classical techniques of compositional writing used.

Practical significance of the research. In the process of studying, manuscript trio claviers, unpublished and discovered by the author of the dissertation, were introduced into performing and research use for the first time. The dissertation materials can be used in educational programs in the following disciplines: *History of national music, Chamber ensemble, Analysis of musical works, History of performing arts*, as well as in the concert performance practice of teachers and students of AMTFA, music lyceums and colleges.

Approval of the work results. The doctoral dissertation was discussed at meetings of the steering committee within the framework of the Doctoral School of Art Criticism and Cultural Studies of the Academy of Music, Theater and Fine Arts. Scientific results were reflected in presentations at national and international scientific conferences in the period 2017-2022; six scientific articles, four theses; three concert performances, performing activities in the Republic of Moldova and abroad.

DJALILOVA NATALIA

TRATAREA PIANULUI ÎN CICLUL DE TRIO-URI INSTRUMENTALE

INO ALE LUI

VLADIMIR ROTARU

**653.01 – Muzicologie (creație)
Rezumatul tezei de doctor în arte
Doctorat profesional**

Aprobat spre tipar:	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 15 ex.
Coli de tipar conv. 1,4	Coli editorial 1,2

Tipografia XEROX SERVICE

Chișinău,
str. Kogălniceanu 58,
Chișinău Republica Moldova, MD 2009